

Onderzoeksverantwoording Drents Panel

Trendbureau Drenthe
Onderdeel van CMO STAMM

Provinciale Staten
Provincie Drenthe

September 2022

Datum: September 2022

Voor aanvullende vragen: info@trendbureaudrenthe.nl

1. Inleiding

Het Drents Panel is een kwalitatief onderzoeksinstrument waarmee de ervaringen van inwoners van de provincie Drenthe in beeld worden gebracht. Het Panel bestaat uit een groep inwoners van Drenthe van 18 jaar en ouder.

Het Drents Panel is in 2005 opgericht als online burgerpanel van de provincie Drenthe. Sinds eind 2020 is het Drents Panel een samenwerking van Trendbureau Drenthe en Provinciale Staten. Beide partijen zetten het Drents Panel breed in voor peilingonderzoeken in Drenthe. Trendbureau Drenthe en het Provinciale Staten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van het Panel. Het Drents Panel is een initiatief van de provinciale overheid en heeft een publieke functie.

1.1 Beknopte werkwijze

Het Drents Panel is een afspiegeling van de Drentse bevolking van 18 jaar en ouder. Het is een mix van jongeren (vanaf 18 jaar), ouderen, hoog opgeleiden, laag opgeleiden, mannen, vrouwen, mensen met veel geld en mensen met minder geld uit alle Drentse gemeenten. Panelleden krijgen circa acht keer per jaar een digitale uitnodiging toegestuurd om een online vragenlijst in te vullen. Vragenlijsten gaan onder meer over leefbaarheid en woonomgeving, duurzaamheid en energietransitie, veranderingen in het zorglandschap, of sociale verbondenheid in de buurt. Een breed scala aan onderwerpen komt aan bod.

Het Drents Panel levert voor provincie en gemeenten inzicht en kennis op die gebruikt kan worden in de beleidscyclus. Het levert beleidsmakers, bestuurders, inwoners en de media snel, goede en betrouwbare informatie op over hedendaagse, sociale en maatschappelijke onderwerpen. Mensen kunnen zich niet zelf aanmelden voor het panel maar worden uitgenodigd om lid te worden. Omdat deelname geheel vrijblijvend is en panelleden zich op ieder gewenst moment kunnen uitschrijven, worden regelmatig nieuwe panelleden geworven via steekproeven van gemeenten. De resultaten van de onderzoeken zijn te vinden op www.trendbureaudrenthe.nl. Circa 3 keer per jaar ontvangen de panelleden een nieuwsbrief met daarin de uitkomsten van de onderzoeken.

1.2 Leeswijzer

Deze onderzoeksverantwoording geeft achtereenvolgens een beschrijving van de historie, samenwerking, verantwoordelijkheden, werkwijze van onderhoud en beheer, werving van panelleden en de privacy-voorwaarden.

2. Aanleiding en besluitvorming samenwerking Drents Panel

Begin 2018 is door het Trendbureau Drenthe, onderdeel van CMO STAMM, de wens geuit om te beschikken over een eigen Drents burgerpanel. Rond dezelfde tijd werd door Provinciale Staten geconstateerd dat het huidige Drents Panel aan een update toe was, om de representativiteit van het panel op peil te brengen. Handhaving van de huidige status quo zou betekenen dat er twee panels in Drenthe naast elkaar zouden bestaan. Dit kan betekenen dat de samenleving overvraagd wordt en dat dubbele kosten worden gemaakt. Omdat dit vanuit maatschappelijke belang niet gewenst is, is er door de Commissie van Onderzoek van Provinciale Staten voor gekozen om de doorontwikkeling naar (het gezamenlijk gebruik, beheer en onderhoud van) één panel te onderzoeken.

In haar vergadering van 7 oktober 2020 heeft Provinciale Staten ingestemd met de doorontwikkeling naar een gezamenlijk gebruik van het Drents Panel. Deze samenwerking tussen het Provinciale Staten en Trendbureau Drenthe zorgt voor een breder inzet van het Drents Panel voor peilingenonderzoek in Drenthe. Vanaf november 2020, na ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst, wordt invulling gegeven aan deze samenwerking. Uitgangspunt hierbij is het gezamenlijk gebruik, beheer en onderzoek van het Drents Panel.

2.1 Historie Drents Panel

Het Drents Panel is in 2005 opgericht als online burgerpanel van de provincie Drenthe, waarmee het voormalige onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg (OCWZ) opiniepeilingen deed in opdracht van Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS). In 2010 is besloten het Drents Panel onder te brengen bij de Statengriffie, waarmee de verantwoordelijkheid van het Drents Panel bij Provinciale Staten kwam te liggen.

Vanaf 2015 werd het Drents Panel opengesteld voor monitoringonderzoek in opdracht van GS. Sinds enige jaren maakt Trendbureau Drenthe al gebruik van het Drents panel voor het uitvoeren van inwonerspeilingen voor de monitoring van het Leefbaarheidsbeleid conform de bovengenoemde openstelling van het panel.

3. Beheer en onderhoud Drents Panel

3.1 Samenwerkingsovereenkomst

Het kiezen voor één inwonerpanel voor Drenthe heeft als consequentie dat er sprake is van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van het gebruik, beheer en onderhoud van het Drents panel van Provinciale Staten en Trendbureau Drenthe. De afspraken tussen Provinciale Staten en Trendbureau Drenthe zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast is een verwerkingsovereenkomst gesloten vanwege het gebruik van privacygevoelige gegevens.

In de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat:

- Trendbureau Drenthe zorgt voor het technische beheer van het Drents Panel.
- Data verkregen uit peilingen en persoonsgegevens van panelleden niet zonder hun toestemming met anderen worden gedeeld.
- Er voor de inzet van het panel een jaarplanning wordt gemaakt. Waarbij het uitgangspunt is dat PS 3 à 4 peilingen per jaar uitzet en het Trendbureau 6 à 7 peilingen per jaar.
- PS in voorkomende gevallen – bij wijze van uitzondering – voorrang hebben om het panel voor een peiling in te zetten.
- Mocht in de toekomst Trendbureau Drenthe geen gebruik meer willen maken van het Drents panel, dat het panel dan terugvalt onder de volledige verantwoordelijkheid van PS.

3.2 Technisch beheer

Trendbureau Drenthe zorgt voor het technische en functioneel beheer van het Drents Panel. Dit houdt in dat zij verantwoordelijkheid draagt voor het functioneren en actualiseren van het panelbestand. Voor het beheer maken wij gebruik van de software van Analyzer. Hiermee hebben wij toegang tot een afgeschermd en beveiligde paneldatabase middels de Analyzer Relations Panel omgeving. Deze is op basis van een pseudonimisering gekoppeld aan Analyzer Survey Solution, het programma dat wij gebruiken voor het verzenden van vragenlijsten. Vanuit Trendbureau Drenthe heeft alleen de Panelbeheerder toegang tot de paneldatabase en de koppeling met de vragenlijstsoftware. Hieruit afgeleide databestanden worden gepseudonimiseerd en geaggregeerd opgeslagen op een afzonderlijk onderdeel van de server, waar alleen onderzoekers toegang tot hebben.

4. Uitbreiding van het Drents Panel

4.1 Behoud bestaande panelleden Drents Panel

De bestaande leden van het Drents Panel zijn vaak al jaren lid en hebben het Drents Parlement als vertrouwd contactpersoon. Eind 2020 telde het Drents Panel circa 1.600 leden, waarvan zo'n 1.000 actieve leden die meestal de vragenlijsten invulden. Dit is een belangrijke groep panelleden die we niet wilden verliezen. Daarom kregen alle panelleden eind 2020 een persoonlijke email van de Statengriffie, waarin op heldere wijze is uitgelegd wat de wijziging van het Drents Panel voor hen in zou gaan houden en wat de consequenties zijn. Conform de AVG-wetgeving dienen alle bestaande panelleden opnieuw toestemming te verlenen voor het gebruik van hun gegevens en ingevulde data. Wanneer een panellid na het lezen van de email besloot lid te willen blijven, en het toestemmingsformulier had ondertekend, ontving hij/zij een cadeaubon twv € 5,- van Drentse Schatten als bedankje.

In totaal zijn 927 bestaande panelleden aangebleven als lid van het Drents Panel. De gegevens van de deze panelleden zijn overgedragen aan de panelbeheerder van Trendbureau Drenthe. De gegevens van panelleden die niet langer panellid wensen te blijven, zijn vernietigd.

4.2 Werving nieuwe panelleden

Het bestaande Drents Panel dient te worden uitgebreid, enerzijds om de betrouwbaarheid van het panel te vergroten en anderzijds om uitspraken op gemeenteniveau mogelijk te maken. Daarom is het Drents Panel tussen juni 2021 en juni 2022 uitgebreid via steekproeven uit de basisregistratie personen (BRP) van gemeenten. Deze paragraaf beschrijft het wervingsproces.

Steekproef

De doelpopulatie van het Drents Panel bestaat uit volwassenen van 18 jaar en ouder, woonachtig in de provincie Drenthe. De steekproefeenheden zijn personen van 18 jaar en ouder, niet-wonend in een instelling. Het steekproefkader hiervoor is de Basisregistratie Personen (BRP). Gemeenten houden hierin persoonsgegevens van ingezetenen bij. BRP-gegevens zijn niet vrij toegankelijk. In de Wet basisregistratie personen (Wet BRP) staan de regels om deze gegevens te mogen gebruiken of bekijken. Per gemeente afzonderlijk moet toestemming worden gevraagd om een (aselecte) steekproef te mogen trekken uit de BRP.

Eind 2020 is gestart met het benaderen van de Drentse gemeenten met het verzoek toestemming te geven voor het trekken van een steekproef. Aan de gemeenten wordt gevraagd aselecte steekproeven te trekken na selectie op leeftijd (18 jaar en ouder) en woonvorm (geen instelling). Hierin wordt per persoon gevraagd om aanhef, volledige naam, adres, postcode, woonplaats, geboortedatum en geslacht. Bij de steekproeftrekking wordt rekening gehouden met de grootte van de gemeente. Omdat de steekproeven op persoonsniveau worden opgevraagd bij gemeenten kan het voorkomen dat er meerdere personen op hetzelfde adres in de steekproef zitten.

Doordat er in het bestaande panel sprake is van een oververtegenwoordiging van oudere Drenten met een hoger inkomen is besloten een gestratificeerde steekproef te trekken. Dit betekent dat er meer jongeren worden aangeschreven en mensen uit buurten met veel sociale huurwoningen zodat de kans groter wordt dat inwoners met een lager inkomen zich aanmelden. Bij deze wervingsronde wordt ook gepoogd om per gemeente voldoende respondenten te werven, en uit ieder

postcodegebied (PC4) minimaal 5 personen in het panel te krijgen, om zo uitspraken te kunnen doen op gemeenteniveau.

In 11 van de 12 Drentse gemeenten is uiteindelijk besloten mee te werken aan deze grootschalige werving, door het leveren van een steekproef op persoonsniveau uit de BRP. Alleen Borger-Odoorn heeft geen medewerking verleend. In deze gemeente zijn dan ook geen nieuwe panelleden geworven. In de gemeente Westerveld zijn alleen adressen aangeleverd.

Om te grote uitval in het Drents Panel te voorkomen (bijvoorbeeld door verhuizen of sterfgevallen), en aanwas van nieuwe 18-jarigen te realiseren, wordt er periodiek gekeken of er moet worden bijgeworven via het BRP van gemeenten.

Aanschrijving

Het aanschrijven van de personen in de steekproef vond plaats in de periode juni 2021 en juni 2022. Als eerste is er een aankondigingsbrief gestuurd inclusief een folder met daarin een uitleg over het doel en het nut van het panel. Drie weken na de eerste brief is een herinneringskaart verstuurd. In beide documenten stond een persoonlijke inlogcode waarmee mensen de aanmeldingsvragenlijst met achtergrondgegevens konden invullen. Voor eventuele vragen was tijdens de wervingsperiode een telefoonteam beschikbaar.

Deelname aan de panelonderzoeken is pas mogelijk na het invullen van een aanmeldvragenlijst met achtergrondkenmerken. De aanmeldvragenlijst bevat de volgende onderwerpen: postcode, geslacht, geboortedatum, type huishouden, positie in huishouden, koop-/huurwoning, geboren en getogen in Drenthe, werksituatie, opleidingsniveau, netto maandinkomen. Panelleden kunnen zich te allen tijde uitschrijven. Na aanmelding ontvangt elk nieuwe panellid een cadeaubon van Drents Schatten twv €5,- als bedankje.

Respons werving nieuwe panelleden

Uiteindelijk zijn bijna 60.000 inwoners van Drenthe aangeschreven tussen juni 2021 en juni 2022. In totaal hebben 5.512 Drenten zich aangemeld voor het Drents Panel. Hiermee ligt het responspercentage van de werving op 9,2%.

Dit ligt een fractie lager dan de vooraf verwachte respons van 10%. Dit is te verklaren doordat we een bovengemiddelde grote groep jongeren en laagopgeleiden hebben aangeschreven. Onze ervaring vanuit eerdere vergelijkbaar opgestelde wervingen is dat deze groepen een stuk minder reageren dan de ouderen en hoogopgeleiden.

Met de komst van deze nieuw geworven panelleden staat het Drents Panel nu op een totaal van circa 6.500 leden. Dit staat gelijk aan 1,5% van alle inwoners van Drenthe die 18 jaar of ouder zijn.

Non-respons

Non-respons komt altijd voor. Vooral bij het verzoek deel te nemen aan een online panel waarbij langdurig een bijdrage wordt gevraagd is de kans op een lagere respons groter. Om na te gaan of de non-respondenten anders zijn dan de respondenten is gekeken of er groepen over- of ondervertegenwoordigd zijn in de netto-steekproef. We zien dat de jongere leeftijdsgroepen ondervertegenwoordigd zijn en de hogere leeftijdsgroepen juist oververtegenwoordigd.

5. Achtergrondkenmerken Panelleden

De achtergrondkenmerken van panelleden worden op persoonsniveau beveiligd opgeslagen en geven inzicht in het representatieve karakter van het panel. Echter, sommige achtergrondkenmerken kunnen door de tijd wijzigen. Panelleden kunnen zelf hun achtergrondkenmerken aanpassen op een beschermde web-omgeving. Circa twee keer per jaar wordt de panelleden gevraagd of ze recentelijk verhuisd zijn. Daarnaast legt het Trendbureau Drenthe de panelleden elke 3 jaar de aanmeldvragenlijst opnieuw voor, om zeker te zijn dat ook de andere wijzigingen in achtergrondkenmerken worden aangepast.

5.1 Respons

De responspercentages van panelleden aan een onderzoek worden apart bijgehouden en zijn op te vragen bij Trendbureau Drenthe. Het streven is een minimale respons van 50% per panelonderzoek. Aan de responspercentages is te zien welk onderwerp mensen vooral aansprak.

5.3 Correctie voor non-respons

Om te corrigeren voor non-respons wordt bij iedere uitvraag een weging uitgevoerd wanneer uitspraken worden gedaan over de hele provincie Drenthe. Om een juiste afspiegeling te krijgen van alle inwoners van de provincie Drenthe boven de 18 (niet-wonend in een instelling) worden de resultaten van de afzonderlijke onderzoeken gewogen op leeftijd en gebied (stad/platteland). Respondenten in oververtegenwoordigde groepen krijgen een gewicht kleiner dan 1. En respondenten in ondervertegenwoordigde groepen krijgen een gewicht groter dan 1. Per onderzoek worden de weegfactoren opgenomen in de bijbehorende onderzoeksverantwoording van dat onderzoek. De gewogen bestanden worden alleen gebruikt om de frequentie in de provincie weer te geven. Zodra er statistische toetsen worden gebruikt wordt het ongewogen bestand gebruikt. Dit omdat weging van invloed is op de variantie.

5.4 Onzekerheidsmarges

De uitkomsten van de enquêtes die worden afgenomen onder het panel zijn een schatting van wat er in de doelpopulatie aan de hand is. Er is altijd een afwijking tussen schatting en de werkelijke waarde. Dit is de 'ruis' van de steekproef. Hierom is het belangrijk om onzekerheidsmarges te vermelden per onderzoek. Gezien de laagdrempelige aard van de publicaties die voortkomen uit de onderzoeken worden deze niet in alle publicatie zelf expliciet weergegeven. Per onderzoek wordt in een bijbehorende onderzoeksverantwoording de onzekerheidsmarge weergegeven. In de publicatie wordt hiernaar verwezen.

6. Privacy

Trendbureau Drenthe wil zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Op grond van de privacywetgeving, die Trendbureau Drenthe in acht neemt, is Trendbureau Drenthe daar ook verantwoordelijk voor. In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over hoe Trendbureau Drenthe gegevens van panelleden verwerkt en over de rechten die daar bij horen. Deze privacyverklaring is een aanvulling op de Algemene privacyverklaring ([link](#)) van CMO STAMM, waar Trendbureau Drenthe onderdeel van is.

6.1 Werving

De namen en adressen vanuit de BRP van gemeenten worden alleen gebruikt voor het versturen van de uitnodigingsbrief en herinneringskaart. Het bestand met de namen en adressen wordt vervolgens vernietigd (uiterlijk binnen 2 maanden). Het emailadres waarmee het panellid zich aanmeldt, blijft bij Trendbureau Drenthe bekend. Slechts de panelbeheerder heeft toegang tot de emailadressen. Het emailadres wordt op een apart beveiligde database opgeslagen. Emailadressen worden nooit verstrekt aan derden.

6.2 Onderzoeken

De privacy van de deelnemers aan onze enquêtes wordt volledig gegarandeerd op de volgende wijze:

- De antwoorden van deelnemers worden gepseudonimiseerd opgeslagen.
- De bestanden worden op een afgeschermd gedeelte van de server bewaard, waar alleen onderzoekers toegang toe hebben. De server is alleen op afstand toegankelijk via een beveiligde verbinding via VPN over SSH.
- De geanonimiseerde databestanden worden gedeeld met onderzoekers van Statengriffie via een versleutelde server.
- Tot slot worden de gegevens die wij verzamelen alleen voor statistische doeleinden gebruikt. In onze publicaties gaan wij zorgvuldig om met persoonsgegevens. De resultaten van het onderzoek gaan alleen over groepen. Het gaat niet om individuele personen of hele kleine groepen. De uitkomsten zijn dus niet terug te herleiden naar individuen. We hanteren de gedragscode van de VSO.

Het Drents Panel wordt alleen ingezet voor onderzoeken die worden uitgevoerd door, of in samenwerking met, Trendbureau Drenthe en Provinciale Staten.